

**Quæstionum Canoniarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. V. An, qui non potest ponere majorem partem materiæ præceptæ,
teneatur ad minorem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

ne, *ceremonia* actus illos internos per se
requisitos ad esse morale speciale actus ex-
terni, præcipi, vel prohiberi solum *indi-
rectè*, quatenus ea *circumstantia*, quam
directè respicit, in esse physico, & *mora-
li solum generaliter sumpto*, haberi non
potest, sine actu externo *quoad esse mora-
le speciale*, secundùm quod jure naturali,
vel divino exigitur, ut diximus jam sæ-
pius; similiter quando præcipit ipsam po-
sitionem actus jure naturali, aut divino
debiti, solum indirectè præcipi actus inter-
nos per se requisitos ad esse morale speciale
actus externi jure divino debiti, quatenus
scilicet impossibile est verificari, factam
esse positionem actus externi tali loco,
tempore, &c. secundùm quod jure na-
turali, vel divino debitus est talis actus,
nisi adsint illi actus interni. Nam esto
sacerdos millies pronuntiet verba conse-
crationis supra hostiam, vel calicem, si ta-
men desit intentio conficiendi Sacramen-
tum, nunquam verum erit, ab illo posi-
tam esse consecrationem externam, se-
cundùm quod debita est jure divino; nam
ut debita jure divino, essentialiter expli-
cat illam intentionem internam; ergo po-
sitione consecrationis externæ, sine interna,
non est positio *consecrationis jure divino
debitæ*, ac exigitur. Nam hoc utramque
petit; & sic de alijs.

407. Sequitur 4. nullam potestatem, seu ju-
risdictionem humanam (in quantum per-
tinet ad externam gubernationem huma-
næ communitatis, quæ talem) aut exten-
dere, aut posse se extendere, ad condendas
leges propriè dictas, quibus directè præci-
piat, vel prohibeat actus purè internos.
Nam, vel id fieret per legem directivam
tantùm, vel directivam, simul & coactivam?
non primum, ex n. 393. *non etiam secundum*;
quia sic deberet posse metu pœnæ, huma-
nâ potestate infligendæ, efficaciter indu-
cere ad actum illum internum; at hoc non
potest ex dictis, ergo. Et ideo rubricæ Bre-
viarij, vel Missalis, aut similium pertinen-
tium ad ritus, & certas Ecclesiæ cæremoni-
as, jure solum Ecclesiastico inductæ,
quæ non obligant in conscientia, atque a-
deo *solum directivæ* dicuntur, ut expo-
nemus n. 1317. non sunt leges propriè,
etiam directivæ in eo sensu, quo lex di-
rectivæ sumitur n. 386. sed tantùm illo,
quo sonant idem, ac consilium, ut dice-
mus *loc. cit.*

An, qui non potest ponere majorem par-
tem materiæ præceptæ, teneatur ad minorem?

Alij sic proponunt, an, qui non potest
ponere integrum actum præceptum,
teneatur ad ejus partem? pro quo suppo-
nendum. 1. duplicem esse materiam
præcepti, unam *de re individua*; quæ sci-
licet commodè dividi non potest, quin in
ejus parte salvetur præceptum: alteram *de
re dividua*, quando etiam in parte salvatur
præceptum, sicut in toto, & una pars ab
alia non dependet.

Supponendum 2. in omni re præcepta
alias esse partes accidentales; alias sub-
stantiales, potiores, per se, & primò inten-
tas. Posteriores, collectivè sumptæ, fun-
dant vim obligativam; distributivè, vel
collectivè eam tollunt, quos effectus pri-
ores non habent; ita Sanchez l. 1. in *Dec-
cal. c. 19. n. 6.* Unde etiam si materia præ-
cepti sit ex se dividua, seu divisibilis, seu
constans pluribus partibus, fieri tamen
potest, quòd non sit divisibiliter præcep-
ta, ut si præcipiatur sub aliqua denomi-
natione, quæ non salvatur, nisi in com-
plexo partium, v. g. *prima, tertia, non-
na*, &c. vel quando id, quod præcipitur,
constat pluribus partibus sic, ut reliquæ
præcipiantur dependenter ab altera.

Resp. 1. quando præceptum est de re
individua, qui non potest totum, non ten-
neri ad partem. ita Sanchez *cit. n. 5.* quia
nemo obligatur ultra id, quod præcipitur;
sed si quis non potens ponere majorem
partem materiæ indivisibiliter præceptæ,
teneretur ad minorem, teneretur ultra
id, quod potest, teneretur enim ad totum
indivisibiliter; alio enim modo talis ma-
teria non est præcepta; nec alio modo
posita, poneret, quod est præceptum;
ergo. Ex hoc sequitur, voventem terti-
am partem rosarij, non teneri ad unam,
vel alteram decadem, si non potest tan-
tam partem, quæ saltem moraliter est ter-
tia pars rosarij; quia sic non potest po-
nere materiam voto promissam, quæ est
tertia pars rosarij, quæ non salvatur in
una decade; sicut nec *jejunium*, seu ab-
stinentia à carnibus cum unica tantùm
refectione intra 24. horas, si non possit
intra hoc tempus præstare talem abstinen-
tiam; Sic P. Henricus Herdinck in *M. S.
de Legib. D. 2. c. 7.* id quod docet Sanchez
consil.

consil. moral. lib. 5. c. 1. dub. 29. dicens, quod dispensatus in esu carniū, non tenetur ad jejuniū; quia *esus carniū & jejunium* se non compatiuntur; maxime, cum abstinere à carnibus, sit magis essentialē jejunio, quā unica tantū comestio; nam in eo salvari non potest ratio specifica, cui convenire nequit ratio generica, per talem speciem contracta; jejunium autem quoad rationem genericam, atque aded sumptum, prout est commune jejunio Ecclesiastico, & non Ecclesiastico, non salvatur *sine abstinentia à carnibus*, ut per se patet; ergo nec ratio jejuniij Ecclesiastici; ergo dispensatus in esu carniū, nequit servare jejunium Ecclesiasticum, imò nec non Ecclesiasticum, quale est per annum die Veneris, vel Sabbathi.

411. Sequitur 2. eum, qui venit peractā consecratione ad sacrum, non teneri ad reliquas partes, si aliud audiendum non adest; & eum, qui nullo modo posset adesse consecrationi, licet posset adesse omnibus alijs partibus, non obligari ad eas audiendas; sic Card. de Lugo *de Sacramentis in genere D. 22. de Euchar. s. 1. n. 6.* quia reliquæ partes, sine consecratione, non sunt *sacrum*. Et ideo etiam is, qui vovit septem Psalmos pœnitentiales, non tenetur ad duos, vel tres, si non potest reliquos ad septimum inclusivè. Sanchez *cit. n. 4.* vel qui vovit 5. Pater & Ave in honorem 5. vulnerum Christi; aut qui in honorem SS. Trinitatis vovit trium dierum jejunium; quæ omnia intellige, *quoties à vovente, vel præcipiente, ratione devotionis, numerus substantialiter intenditur*. Dico signanter, *quoties numerus substantialiter intenditur*; fieri enim potest, ut numerus ille additus non intendatur substantialiter, ut fit in jejunio quadragesimali, in quo numerus quadraginta dierum, in honorem Christi, 40. diebus jejunantis, est additus tanquam pars accidentalis, ut docet Ecclesiæ praxis: hinc non sequitur: jejunium 40. dierum est præceptum; Petrus non potest jejunare 40. diebus; ergo non tenetur ad tot, quot potest. Quando autem est dubium, an vovens, vel præcipiens *numerum* substantialiter intendit? Resp. standum esse pro libertate; factum enim in dubio non præsumitur, quando quis non tenetur, & non est solitus facere.

Tom. I.

Sic Mascardus *de probationibus fol. 2. conclus. 731.* & cum eo Herdinck cit.

Sequitur 3. eum, qui ex pœnitentia tenetur certo die jejunare *in pane & aqua*, si hoc præstare non potest, non teneri ad jejunium *Ecclesiasticum*, quā diu ad jejunium est impotens; cum nemo ad aliud, quā, quod injunctum est, teneatur; sic Jo. Sanchez *in sel. D. 15. n. 3.* Secus tamen esset, si injuncta foret eleemosyna sex florenorum v. g. si enim non potest *omnes* erogare, tenetur ad tot, quot potest; quia finis substantialis eleemosynæ est sublevatio pauperis, quam singuli floreni seorsim ab alijs præstant; nec præsumi potest, illum numerum substantialiter, seu indivisibiliter intentum. Hinc etiam is, qui ex pœnitentia debet *orare flexis genibus* v. g. *rosarium*, si non potest *flectere*, tenetur ad illud, sedendò, aut standò, vel ambulandò, aut alio modo, quo potest; quia genuflexio est modus, non substantia injunctæ orationis; qui autem non potest substantiam rei præceptæ, non tenetur ad modum; secus, si non possit solum modum, nisi foret indivisibiliter intentus simul cum ipso actu.

Sequitur 4. juxta Joannem Sanchez *cit. n. 7.* impotentem recitare lectiones matutini, non teneri ad psalmos; quia psalmi sine lectionibus non sunt substantialiter *matutinum Ecclesiasticum*; & impotentem in alijs horis recitare capitula, & orationes, non teneri ad psalmos; quia illi sine istis non sunt substantialiter *horæ canonicæ* juxta formam à Pio V. præscriptam: ita etiā Toletus, Diana, & ex parte Sotus apud Pellizarium *in manual. regul. de horis Canonicis*.

Resp. 2. in præceptis, quæ habent materiam dividuam, dividualiter præceptam, qui non potest totum, teneri ad partem, quam potest; Thomas Sanchez *cit. n. 9.* Unde, qui non potest omnes horas divini officij recitare tenetur saltem ad eam partem, quam potest; quia materia totius officij est dividua, & dividuè præcepta; hoc enim importat divisio in septem horas, quæ significant distincta tempora, & consequenter singulas divisim intentas; cujus magnum quoque indicium est, quod singulæ horæ seorsim, licitè dici possint; & olim etiam sic dicerentur, ut notat

N

Carde-

Cardenas p. 3, *Cris. Theol. dissert. 33. c. 5. n. 40.* Accedit, quod ordinatus in subdiaconum, etsi à momento suscepti Ordinis sacri, teneatur ad officium divinum illius diei, satisfaciatur, incipiendò solùm ab ea horâ, quæ tali tempore, secundùm ritum Ecclesiæ dicenda est, v. g. à Vesperis, quæ in quadragesima dici solent ante cœnam, si non ante susceptus est ordo; at hoc non stare, si omnes horæ indivisibiliter essent præceptæ præcepto dicendi divinum officium.

415. Si autem comparemus horas singulas ad partes, quibus constant, qui non potest majorem partem talis horæ (eam scilicet, quæ moraliter repræsentet totam) ad nihil tenetur, cujus ratio rectiùs sumitur ex n. 410. quia, qui non potest majorem partem *Prima* v. g. non ponendò ejus partes, quæ saltem moraliter dici possint *Prima*, non potest recitare *Primam*, & sic de alijs horis singulis. Nam, ut rectè ait Suarez tom. 1. de Relig. l. 4. c. 28. n. 26. *qualibet hora præcipitur, ut quadam actio perfecta; & ideo, si non possit ita fieri, ut nomen illud mercatur, non nascitur obligatio dicendi illam. Minor autem pars, Prima v. g. (& sic de alijs) non potest dici Prima, imò neque dimidia pars; sed oportet, ut saltem præcipua, & quasi substantialia ejus partes dicantur; ita Suarez.*

416. Dices: inter propositiones, quas *prout jacent*, ut scandalosam damnavit, & doceri, 2. Martij 1679. prohibuit Innocentius XI. hæc est in ordine 54. *qui non potest recitare matutinum, & laudes, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem*; ergo prior responsio non subsistit, imò manet antiquata, & improbabilis, ut in similibus continuò inferunt de Moya, & Cardenas. Ubi vides in hac damnata propositione, *prout jacet*, contineri duo: 1. *dictum*, seu id, quod asseritur, nimirum, *quod non teneatur quis ad recitandam minorem partem Breviarij, licet eam recitare possit, si non valeat recitare matutinum, & laudes*; & *causalem*, propter quam cesset eo casu illa obligatio, nimirum, *quia major pars trahit ad se minorem*. Sed quia non est certum, an sub hac damnatione contineatur, tam *dictum* quam *causalis dicti*, solùm *incomplexè significata* (cùm damnatio expressè loqua-

tur de illa propositione *prout jacet*, adeoque sumpta *complexè*) solùm sequitur, eam sic acceptam, nimirum *complexè*, damnari ut scandalosam; ac doceri, aut in usum deduci, esse prohibitam; non autem quamlibet ejus partem *incomplexè* acceptam; quibus positis:

Resp. 1. propositionem à nobis n. 415. 417. traditam, esse hanc: *qui non potest recitare majorem partem unius horæ, non tenetur ad minorem, quia, ubi non est major pars totius, quod quæ tale substantialiter præcepto subest, eo ipso abest totum, secundum quod præcepto subest*: at ex ipsis terminis patet, hanc non esse eandem cum damnata, *prout jacet*, ut videri potest repetendò illam *in num.* priori, ergo.

Resp. 2. istam propositionem, *major pars trahit ad se minorem*, 418. ex vi propositionis damnatæ, de qua n. 416. non evadere certò falsam; tum quia est axioma receptum in utroque jure, c. 1. de his, quæ fiunt à majori parte; c. quia propter 42. de electione; tum quia nec infert ullam à Sede Pontificia damnatam; nec ullo modo impossibilis est cùm principio certo, ex alicujus sententiæ declaratione ut scandalosæ, oriundò; licet concedam prohiberi ejus applicationem in dicto casu. Ratio hujus est, quia licet dictum axioma citatis locis rectè usurpetur, quia ibi est sermo de *majori parte personarum* v. g. *majori parte Capituli*; & in L. 19. ff. ad Municipalem, idem approbante, de *majori parte Curia*, quo casu omnino valet, quod major pars trahat minorem dissentientem à majori, quia minor pars tenetur sequi majorem eò, quod hujus judicium, & consilia censentur meliora, & faniora ad bonum Ecclesiæ, vel Reipublicæ, ut in cit. locis indicatur: hæc autem ratio non valet *in majori numero objectorum* divisibilium, divisibiliter præceptorum, ut patebit *num. seq.*

Nota autem signatè dici, dictum axioma non habere locum in casu, quo materia præcepti dividua est divisibiliter præcepta; secus enim est, quo talis materia dividua foret *individue* præcepta, vel intenta, ut dixi à n. 410. Nam tali casu etiam rectè dicitur, quod major pars ad se trahat minorem, hoc est, quod non valet ponere majorem partem totius, in qua

qua salvetur saltem moraliter denominatio talis totius, non teneatur minorem, in qua non salvatur denominatio totius indivisibiliter intenti; cujus ratio colligitur ex n. 410. & seqq.

420. Resp. 3. ad object. in n. 416. C. ant. N. conseq. quia etsi certum sit, dictam propositionem in n. cit. (in quantum complexè asserit, *licite omitti minorem partem ab eo, qui non potest matutinum, & laudes; quia major pars ad se trahit minorem*) esse scandalosam, & consequenter esse certò falsum, quòd usus ejus licitus sit; tota tamen damnata, prout jacet, falsitas, & oppositæ veritas, consistere potest cum veritate propositionis à nobis dictæ in n. 415. Nam. 1. dicta propositio damnata re-ctè (saltè consequenter) de falsitate condemnatur ex ea causali *universaliter usurpata*. Sic enim fallit. 1. quando materia præcepti est dividua, ac dividuè præcepta, seu intenta. Nam, qui debet solvere centum, & non potest, nisi decem, tenetur ad ea decem. Fallit. 2. quia etiam stante veritate causalis, *dictum* non subjicitur illi, ut si quis neget *matutinum & laudes*, esse majorem partem respectu reliquarum *in divino officio* officij divini. Nec enim hoc autoritate caret. Nam Castropalaus *tr. 7. d. 2. p. 6. n. 8. & 9.* expressè notat *matutinum, & laudes* non solitariè, sed cum prima, tertia, sexta, & nona esse majorem partem.

421. Quia verò quidam Doctores plures propositiones volunt, si non formaliter, saltem *virtualiter* damnatas, ex vi aliquarum propositionum, quas à Sede Apostolica damnatas esse constat, notandum, tunc solùm *ex vi* propositionis A. damnatæ, ac prohibitæ, etiam implicite, seu virtualiter propositionem B. censeri damnatam, & prohibitam, quando per evidentem, ac legitimam illationem sequitur, non stare falsitatem propositionis A (quæ ponitur certò falsa) stante veritate propositionis B. sed stante veritate hujus propositionis (*major pars trahit ad se minorem*) stat certa falsitas hujus damnatæ (*qui non potest recitare matutinum, & laudes, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem*) ergo ex vi hujus damnatæ, nec implicite, vel virtualiter est damnata, & prohibita illa, si scilicet applicetur subjecto, capaci recipere illius applicationem,

Tom. I.

prout est in casu electionis, consensus majoris partis de Capitulo; quamvis fallat, ubi materiæ, de qua Sermo est, applicari non potest, ut si materia sit divisibilis, & divisibiliter præcepta, vel debita.

Cæterùm à toto divino officio, cujus materiam relatè ad suas partes concedimus præceptam divisibiliter (nimirù quo ad singulas horas, ut singulæ sunt) idem legitime dicitur, etiam de singulis horis relatè ad suas partes. Est enim magnum in hoc discrimen. Aliàs enim sicut singulas horas, etiam ut singulas, quæ sunt partes *totius officij* canonici, licite oramus, *seorsim quamlibet ab alia*; sic etiam licite diceremus unam partem (*Prime v. g.*) seorsim ab altera, quod tamen communis negat.

Dices tamen cum Patre de Cardenas *cit. n. 30.* asserente: sibi videri probabilior sententiam, quæ asserit, præceptum recitandi singulas horas, terminari ad illas divisibiliter, ita, ut teneatur quis recitare partem horæ, quam potest, esto non possit totum, aut partem majorem. Rationem dat, quia, ut præceptum censetur continere materiam individua, requiritur fundamentum urgens ad hoc asserendum; tale non datur in præsentibus; ergo. Minorem probat. 1. quia quælibet pars alicujus horæ, continens psalmum, vel orationem, est per se expetibilis ad laudandum DEUM, & devotionem augendam. 2. à pari à toto officio relatè ad singulas ejus partes; ad quamlibet horam relatè ad partes quoque suas. 3. quia cum in materia favorabili, præsertim Religionis sunt opiniones contrariæ, ex quibus nascitur dubium, ea opinio eligenda est, quæ favorabilior est Religioni, taliter, quòd probabilitas opinionis minus favorabilis limitetur, ut non maneat practice probabilis; sed contraria sententia est minus favorabilis Religioni; ergo.

Resp. transf. ma. N. min. ex n. 420. & seq. quia partes *Prime v. g.* non merentur *nomen horæ perfectæ*, secundùm Ecclesiæ ritum, præscriptum à Pio V. & alijs, nisi simul acceptæ; adeoque, qui non dicit omnes ejus partes, vel saltem potiores, non persolvit horam, secundùm quod subest præcepto: Dixi: *transf. maj.* Nam, si per fundamentum *urgens* intelligatur aliud, quàm *fundamentum tale, ex quo*

N 2

quis

quis, consideratis omnibus, quæ in executione alicujus actûs inseparabilia sunt, prudenter (nimirum sine nota temeritatis, ac imprudentiæ) talem actum licitum, affirmare possit, neganda est major. Nam contra legitimam rationem plus exigitur ad fundamentum probabile practicè.

425. Ad 1. prob. min. in n. 423. Resp. ex eo, quòd quilibet psalmus, vel oratio cujuslibet horæ ad laudandum Deum, & augendam devotionem expetibilis fit, malè inferri; ergo sententia dicens, partes cujuslibet horæ seorsim, esse individue præceptas, caret urgenti fundamento. Nam plura sunt præcepta de materia dividua, quæ tamen individue præcipitur, licet quælibet ejus pars seorsim ab alia sit expetibilis, & ad laudandum DEUM, & ad augendam devotionem; prout evidens fit re-colenti tot versus psalmodum, in quibus singulis maximorum affectuû sensus sunt. Ad. 2. prob. ejusdem min. in eod. num. N. paritatem ex n. 422. aliàs sicut una hora seorsim ab alia; sic in qualibet hora quilibet psalmus; & in quovis ferè psalmo quilibet versus, seorsim ab alio, etiam interpositâ longiori morâ, licitè diceretur, quod est contra communem sensum.

426. Ad. 3. prob. ejusdem min. in eod. num. Resp. transmissâ majori N. min. quia contraria nobis opinio, dum maximè credit se favere Religioni, seu divino cultui per suam assertionem, obest Religioni. Cum enim hic negamus de divino cultu ex præcepto debito, nisi sequendò sententiam ex oppositis, ponatur ille cultus, non favetur, sed nocetur Religioni; at sequendò sententiam, quæ dicit debere dici partem Prima v. g. etiam minorem mediâ, si plus poni non potest, non ponitur cultus divinus præceptus; quia per hoc non ponitur recitatio Prima, sed aliquid, quod non est Prima: ergo

427. Dixi: transmissâ majori. Quia sub illis terminis videtur non posse admitti, saltem quoad ea verba: quòd probabilitas opinionis, minus Religioni favorabilis, limitetur sic, ut non maneat practicè probabilis, si concurrat cum alia probabili, magis favente Religioni. Nam ex hoc fieret. 1. quòd in administratione Sacramentorum, nunquam liceret sequi magis probabilem, quæ adest pro sufficientia jurisdictionis, si

adfit alia dicens, non esse sufficientiam jurisdictionis, licet minus probabilis; quia tunc illa, vi dati principij, non maneret practicè probabilis. Deinde probabilitas non pendet nisi à vero in apparentia, quæ faciat prudentem credibilitatem; non autem à favore. Similiter qui matrimonium contraheret, sequendò sententiam valde probabilem, imò probabiliorem, quæ diceret, non adesse tali casu inter eos impedimentum dirimens jure tantum humano, consequenter licere hic, & nunc contrahere, illicitè contraheret (nimirum ductus opinione practicè non probabili) si sciret esse opinionem aliorum, qui probabiliter dicerent, adesse tali casu inter eos impedimentum, dirimens jure tantum humano, consequenter non licere hic, & nunc contrahere, propter periculum contrahendi nulliter. Nam hæc opinio magis, ac illa, favet Religioni, seu Sacramento, cujus validâ, ac licitâ celebratione plurimum DEUS colitur.

Deinde, quando Cardenas dicit, per opinionem faventem Religioni, alteram minus faventem, non manere practicè probabilem in dubio, ex varietate opinionû nato, vel loquitur de casu, quo nascitur dubium positivum ex opinionum varietate, sic, ut quælibet ex oppositis, etiam relatè ad alteram maneat directè probabilis; vel ubi est dubium negativum, sic, ut pro nulla ex oppositis suppetat fundamentum prudens: neutrum dici potest; ergo. Min. prob. & 1. non potest loqui de casu, quo adest dubium merè negativum. Nam si ex duabus oppositis neutra est directè probabilis, relatè ad alteram, neutra potest alteram dejicere de statu probabilitatis practicæ; si enim hoc faceret, vel esset ratione principiorum actûs directi, vel reflexorum? non vi principiorum actûs directi oppositi. Nam quòd relatè ad alterum non est probabile, relatè ad alterum nequit amittere probabilitatem, quam nec habuit; aliàs non probabile in probabilitate vinceret alterum etiam non probabile. Non vi principiorum actûs reflexi, nimirum sumptorum ex regula 15. de Reg. juris in 6. quòd odia restringi, favores conveniat ampliari. Ratio est eadem. Nam quando A. relatè ad B. caret probabilitate, nequit verificari, quòd desinat esse probabile

babile per comparisonem cum B. five directè five reflexè consideretur.

429. Dices, assertum procedere de casu, quo ambæ, *secundum se*, sunt probabiles: verum nec sic dictum assertum procedit juxta hujus Authoris principia. Nam si una ex duabus oppositis relatè ad alteram non manet directè probabilis probabilitate, quam habuit absolūtè (considerata nimirum secundum se) necesse est, quòd eam perdat vel comparisonem motivorum actus directi oppositi, vel motivorum actus reflexi? *non primum*; quia probabile secundum se, per comparisonem ad alterum, pariter merè probabile directè, non amittit suam probabilitatem; sed nec amittit eam juxta principia hujus Authoris per comparisonem ad motiva actus reflexi procedentis ex illa regula, de qua n. priori. Nam si opinio secundum se probabilis, per comparisonem ad oppositam non perderet suam probabilitatem, nisi vi regulæ, cui per actum reflexum subjicitur, deberet hæc alteri opposita in vi ejus regulæ evadere certa. Nam probabile per merè probabile non vincitur; at hoc non contingit ex vi ejus regulæ ad eò indefinitè. Deberet enim universaliter certò verum esse, quòd, ubi est dubium positivum, natum ex oppositis opinionibus secundum se probabilibus, & agentibus de favore Religionis, ea quæ minus favet Religioni, relatè ad magis faventem, ex vi illius regulæ, non maneat practicè probabilis; hoc autem fallit ex plurimorum sententia, ut constat ex n. 410. & 415. ergo. Ratio hujus est, quia ipsa ea regula in plurimis restringitur, ut videri potest apud Everardum in Loco à ratione larga; Francum *in c. 1. de Tempor. ordinat. in 6.* Peckium, & alios; & contrarium in pluribus tenet ipse Cardenas, ut dictum est alibi.

430. Cæterum omnino concedo, ex duabus probabilibus, quæ sibi opponuntur circa leges, quæ directè, ac principaliter concernunt purum favorem Religionis, eam, quæ magis favet Religioni, minus faventi esse præferendam, si pro tali casu locum habeat citata regula 15. de qua n. 428. Ratio est, quia ubi pro una parte stat lex certa, illi opinioni opposita, ea, licèt probabilis, relatè ad hanc non manet practicè probabilis, sic enim probabilitas ejus per reflexionem ad eam regu-

lam, vel legem, certò applicatam dato casui, evertitur, sed ea regula decimaquinta, sub suis scilicet limitationibus est certa lex, ut passim conceditur; ergo ubi sic limitata, alicui opinioni, licèt secundum se probabili, opponitur, evertit ejus probabilitatè. Quòd autem in præsentia quæstione dicta regula, seu juris axioma certò locum habeat, & huic particulari casui, *secundum quod certum est, certò applicetur*, spectatis argumentis, quæ adducit Cardenas, certum nullo modo, imò valde dubium est: ergo. Inter alias autem illius regulæ limitationes est, ut intelligatur in favorabilibus, quæ sunt *purum beneficium Principis*; qualiter se non habent leges, ad divinum cultum imponentes onus dicendi horas canonicas; ergo.

§. IV.

An per actum peccaminosum satisfiat legi?

Supponendum. 1. objectum proximū, & adæquatum cujuslibet legis seu præcepti, imò cujusvis actus operantem regulantis, seu dirigentis, esse ipsum actum regulatum, ex ejus directione, vel obligatione ponendum; nam eòposito, sicut exigitur, adæquatè satisfiat legi, seu præcepto, & cuilibet actui regulanti, tanquam in fine suo adæquatè jam obtento quiescenti. Et ideo materia, circa quam versantur actus lege, vel præcepto debiti, sunt quidem objectum immediatum actuum regulatorum, seu præceptorum; mediatum autem duntaxat ipsius actus regulantis, legis, aut præcepti. Suppon. 2. actum ex se, ac *intrinsicè bonum*, posse vitari, hoc est, reddi *malum extrinsicè*, nimirum ex pravo fine, qui per talem actum ab eum ponente intenditur, & quæritur. Sic auditio sacri ex se, & objecto est bona; si fiat ex vana gloria, vel alio simili pravo fine, vitatur, & extrinsicè redditur mala. Nam malitia finis refundit malitiam in media; quibus præmissis:

Ad quæstionem propositam Resp. affirmativè; quia licèt actus præceptus debeat esse bonus ex objecto, & fine suo intrinsicè, nihil tamen obstat ejus vitatio ex fine malo extrinsicè, nimirum à ponente illam intento; leges enim præcipiunt substantiam actus, non modum, nisi modus sit de